recensio.net

Citation style

Hlaváček, Ivan: Rezension über: Joachim Bahlcke / Jiří Just / Martin Rothkegel (eds.), Konfessionelle Geschichtsschreibung im Umfeld der Böhmischen Brüder (1500–1800). Traditionen – Akteure – Praktiken, Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 2022, in: Český časopis historický, 2022, 2, S. 493-494, https://recensio-stag.lorax.syslab.com/r/c4a93a4d65f8461fad5deb6a73922765

český časopis historický

copyright

This article may be downloaded and/or used within the private copying exemption. Any further use without permission of the rights owner shall be subject to legal licences (§§ 44a-63a UrhG / German Copyright Act).

Raný novověk

Joachim BAHLCKE – Jiří JUST – Martin ROTHKEGEL (Hrsg.)
Konfessionelle Geschichtsschreibung im Umfeld der Böhmischen Brüder (1500–1800). Traditionen – Akteure – Praktiken
(= Jabloniana 11, Quellen und Forschungen zur europäischen Kulturgeschichte der Frühen Neuzeit)
Wiesbaden, Harrassowitz Verlag 2022, 668 s., ISBN 978-3-447-11709-8.

Máme před sebou impozantní sborník z aktuálního pražského sympozia z dubna roku 2018, jehož náplň dostatečně charakterizuje titulek. Aspoň anotaci si pro svou závažnost více než zasluhuje, při čemž je třeba kvitovat i skutečnost, že se převážně česká tématika objevuje v reprezentativní formě na mezinárodním fóru a ukazuje tak i mezinárodní rozměr duchovního odkazu Jednoty českobratrské.

Z obecného pohledu jde o stati rámcově dvojího charakteru. Ty, které se s úspěchem pokoušejí o široké panorama a zasazení do obecných kontextů prismatem historiografie, a o ty, které se zabývají sice dílčími, ale zajímavými tématy směřujícími *ad personas* nebo *ad res.* A současně podtrhují a dokreslují mezinárodní rozměr širšího projektu, který výrazně překračuje toto sympozium. Jde totiž o to, že je volně propojeno s velkým, takřka gigantickým projektem převážně regestové edice tzv. Ochranovských foliantů (jejich dobrodružnou cestu staletími s akcentem na zpěvnících popisuje Eliška Baťová, zatímco Claudia Mai klade důraz na jejich nejnovější osudy), z níž je zatím k dispozici první svazek; další je ale v dohlednu. Ovšem do jisté míry je spojen i s další edicí tentokrát šťastného nálezu archivu mladoboleslavského biskupa Matouše Konečného z počátku 17. století.

A je potřebí zaznamenat ještě jednu technickou inovaci, která se u německých bohemikálních publikací začíná pomalu prosazovat, že totiž jednotlivé stati jsou opatřeny českými shrnutími (vedle už obligátních anglických), přičemž nestandardně právě úvodní stať všech tří redaktorů, která jednak podává obecnou orientaci a jednak stručnou charakteristiku jednotlivých příspěvků, takový český souhrn nemá.

Úvodem je třeba podtrhnout jméno Daniel Ernst Jablonski, a to nejen proto, že v české ani obecné historiografii jeho osobnost prakticky nerezonuje. O jeho významu však svědčí mj. skutečnost, že ediční řada v níž referovaná publikace vychází, je zasvěcená jeho jménu a čítá již impozantních jedenáct svazků. V recenzovaném svazku se setkáváme s 21 příspěvky: Devět z autorů jsou Češi, o jeden méně podepisují Němci; vidíme tu ale i dva Maďary a jednoho Poláka, vesměs osoby, které se problematikou v širokém kontextu středovýchodní Evropy dlouhodoběji zabývají a jejichž perspektivy se chronologicky nutně různě prolínají. Není možno reagovat na všechny podněty a ovšem ani na snesená fakta a příspěvky jednotlivých autorů.

Knihu po úvodu uvádí rozsáhlá stať Norberta Kerskena. Autor v ní sleduje obecné historické trendy v konfesionálně orientované historiografii a to nejen bohemikální, ale i polské, baltické, uherské a německé, a to jak katolické (ke slovu přijde zmínkou i J. Mabillon), tak protestantské včetně různých denominací. Věren svému pracovnímu stylu autor vedle vlastního věcného přehledu do značné míry podává více než základní funkční bibliografii k širokým

souvislostem historiografické problematiky o obecných strukturách konfesijní historiografie v 15.–18. století v (středo)východní Evropě. Překvapivě tu ale nevidím základní práci Josefa Macůrka z roku 1946. Doufám jen, že jsem nic nepřehlédl.

Jako vhodnější než sledovat mechanickou chronologii, která stejně nemůže být dodržena, se mi jeví vyčlenit stati širšího historiografické záběru. To platí vedle již zmíněného příspěvku Kerskena zejména o studii Jiřího Justa, *Die Bewahrung der Ursprünge. Apologetische Identitätsnarrative, Institutionen der Erinnerung und Historiographie in der alten Brüderunität.* Příspěvek Joachima Bahlckeho, *Geschichtsschreibung und Minderheitenschutz. Die Unitas fratrum im kirchengeschichtlichen Werk des polnischen Brüderseniors und preussischen Hofpredigers Daniel Ernst Jablonski (1660–1741),* která ale o dílu vnuka Komenského přináší víc, než její titulek naznačuje. Zdeněk R. Nešpor sleduje reflexi Jednoty v moderní české historiografii. K těmto šíře založeným rozpravám lze připojit stať Giselly Keseru o antitrinitářské historiografii, stejně jako raně novověkou historiografii sedmihradských unitářů od Mihály Balázse či stať Martina Rothkegela o kronikách církve Boží na Moravě v předbělohorské době. Jindřich Halama probírá krizi v Jednotě na konci 15. století tak, jak se jeví ve čtvrtém ochranovském foliantu.

Dvě stati vítaně zprostředkovávají vztah Jednoty ke knize: Veronika Baťová sleduje její dynamicky se vyvíjející proces vztahu ke knize tištěné: zejména na jejích vlastních produktech. Zajímavé by bylo také vyhodnocení jejích knižních soupisů včetně soupisů z mladoboleslavského archivu biskupa Konečného). A pak je to analýza knihovny Karla staršího z Žerotína od Tomáše Knoze, jemuž ale její fragmentárnost zřejmě bránila v informacích o konkrétních číselných údajích o knihovně, byť jen rámcových...

Dvě stati německých odborníků jsou věnovány jazykovým otázkám: Ludger Udolph sleduje konfesionální specifika v ortografii češtiny u českých bratří a Astrid Winter vykládá, jak se rétorika Jana Blahoslava odráží ve „Foliantech". Řada statí míří k hodnocení významu jednotlivců, ať jde o polského Andrzeje Węgierskego Maciejem Ptaszyńskim, světovou kroniku židovského autora Davida Ganse Pavlem Sládkem či o konfesionalitu a solidaritu v díle Konráda Georga Riegera Sieglindou Ehinger. Pozornosti se dostává i Joachimu Camerariovi staršímu a jeho *Historica Narratio* Andreasem Fritschem a *Kronice Jana Lasicia* v Komenského přepracování Tomášem Havelkou. Historie o těžkých protivenstvích církve české se stala předmětem rozpravy Marie Škarpové.

Rozmanitý obsah širokého historiografického záběru v problematice dosud v obecné raně novověké historiografii spíš okrajové, tu vítaně výrazně rozšiřuje pramennou základnu. Že by bylo možno klást si další otázky je sice nepochybné, ale je třeba konstatovat možnosti, které byly pražskému sympoziu dány.

Ivan Hlaváček

Alla Alexandrovna SEVASŤJANOVA
Istorija i istoriki v provincii i v stolicach. Sbornik trudov po istorii, istoriografii i regionovedeniu Rosii XVIII–XX vekov
Moskva, Kvadriga 2020, 363 s.,
ISBN 978-5-91791-353-7.

Díla A. A. Sevasťjanovy, emeritní profesorky Institutu historie na Rjazaňské státní